

Vse pravice pridržane. Gradiva ni dovoljeno razmnoževati ali razpošiljati v kakršnikoli obliki brez predhodnega pisnega dovoljenja avtorja ter Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Prav tako gradiva ni dovoljeno predelati.

STRES IN ZDRAVJE

Učinkovito soočanje s stresom

Prof. dr. Matej Tušak, UL FŠ,
Center zdravja Tušak
Osilnica, 10.6.2024

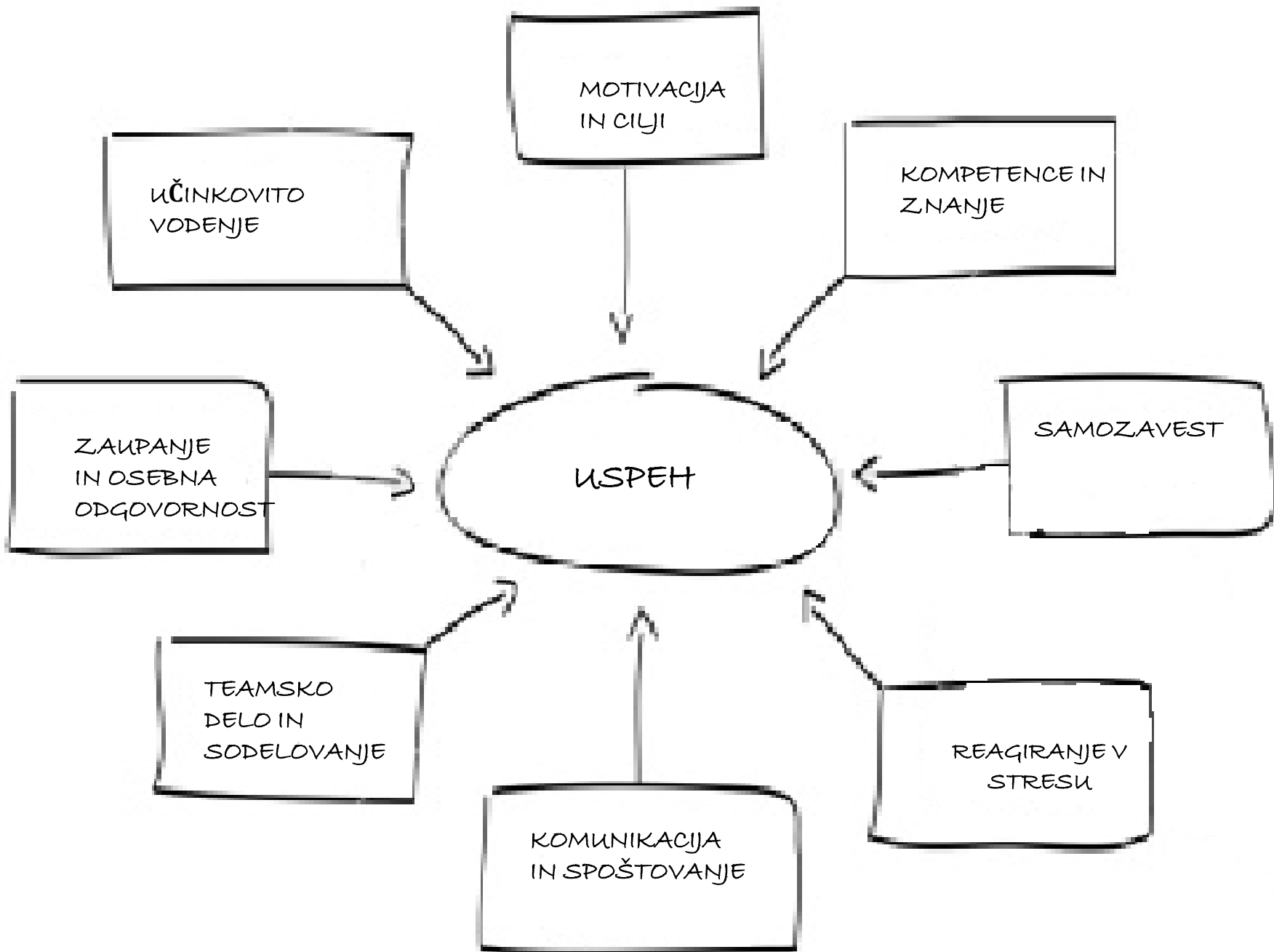
VSEBINA

- Stres v teoriji
- Stres v praksi
- Dejstva o stresu
- Kam po pomoč?
- Kako prepoznamo stres?

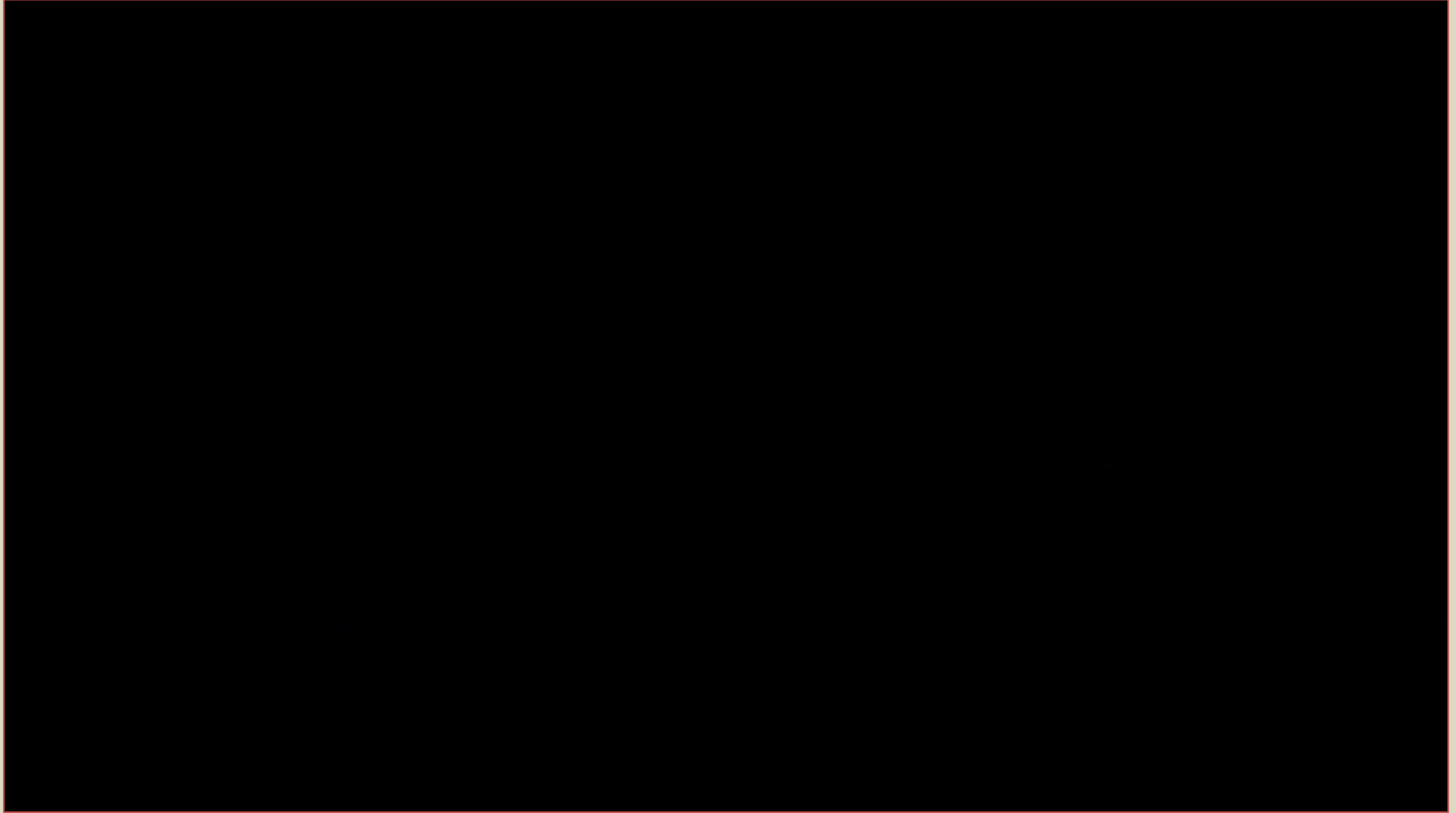

Kaj pa zdaj?

- Soočanje in upravljanje s stresom
- Življenje brez stresa?

STRES V PRAKSI

STRES V TEORIJI

- Stres je normalna reakcija organizma na ogrožajoče dražljaje iz okolja.
- Stres je fiziološki in psihični odziv posameznika na dogodke in situacije, ki predstavljajo grožnjo ali zahtevajo od posameznika neko prilagoditev.
(Hans Selye, 1956).

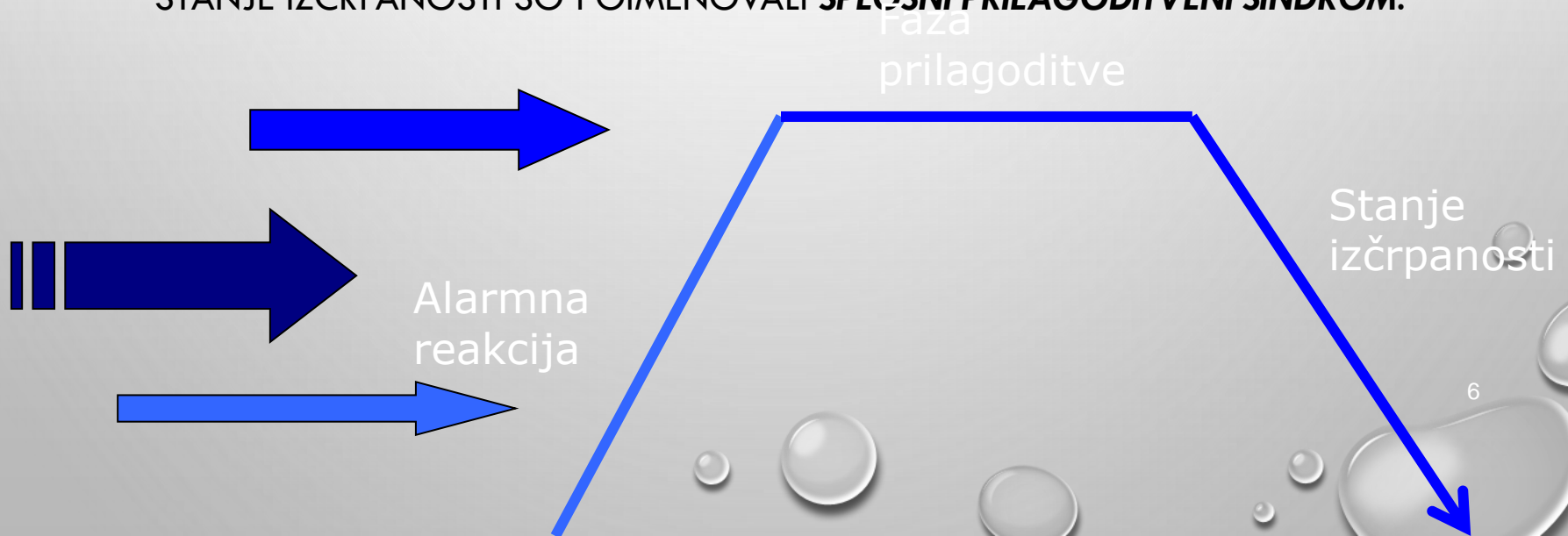
-

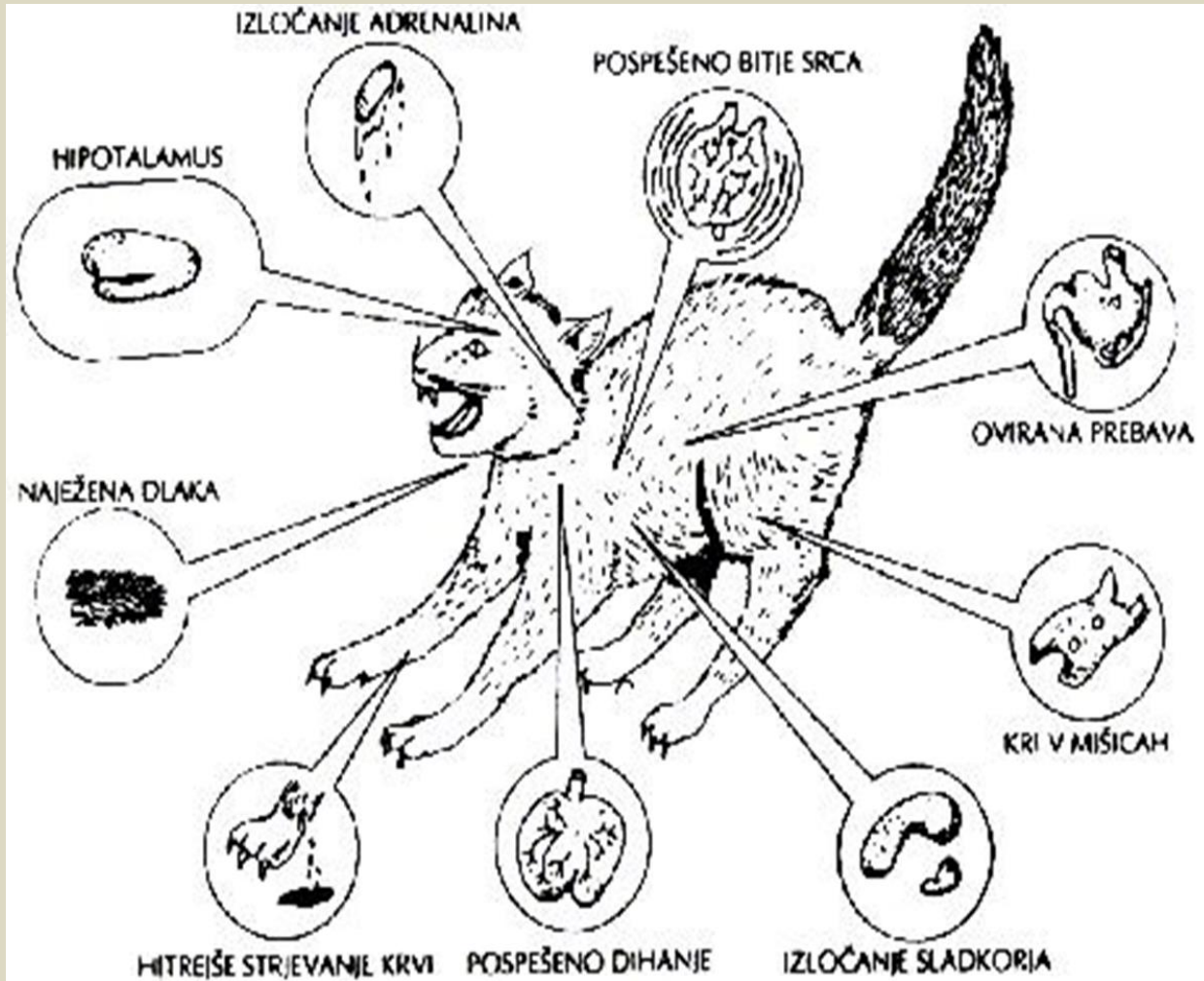
Stres je stanje vznemirjenosti, ko posameznik interpretira dogodek ali situacijo kot obvladljivo in je s svojimi strategijami spoprijemanja nadzorovati situacijo.

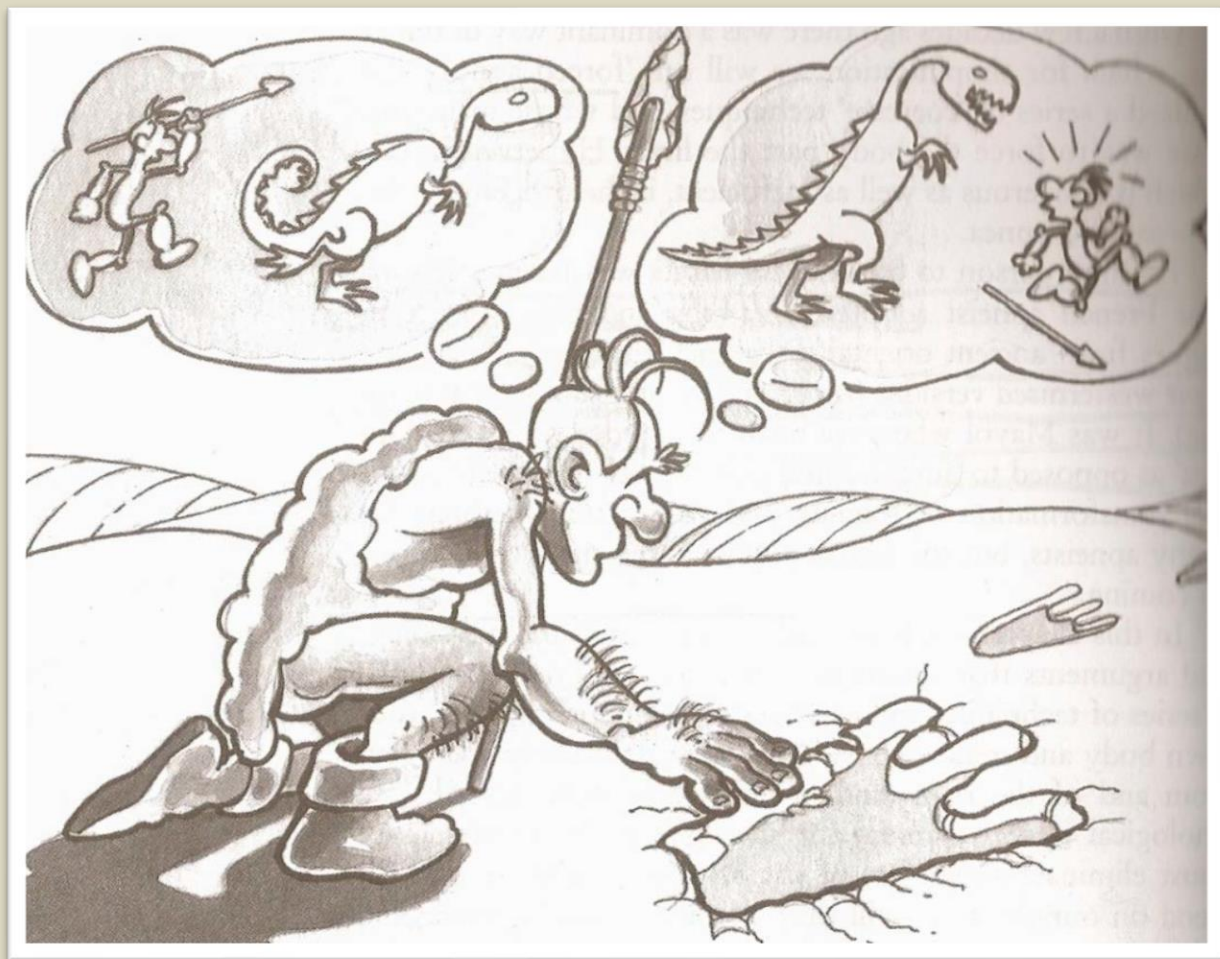
1956, HANS SELYE: *SINDROM NESPECIFIČNE OBOLELOSTI*

- OB IZPOSTAVITVI STRESORJU SE NAJPREJ POJAVI:
  - **ALARMNA REAKCIJA**, KI TELO OPOZARJA, DA JE NEKAJ NAROBE. TEJ PRVI FAZI SLEDI
  - FAZA **PRILAGODITVE** ALI PA **STANJE OBRAMBE**. ČE PA ŠKODLJIVI VPLIVI TRAJAJO ŠE NAPREJ, LAHKO PREIDEMO V
  - **STANJE IZČRPNOSTI**. ALARMNO REAKCIJO. FAZO PRILAGODITVE ALI OBRAMBE IN STANJE IZČRPNOSTI SO POIMENOVALI **SPLOŠNI PRILAGODITVENI SINDROM**.

REAKCIJA NA STRES

FIZIOLOŠKI ODGOVOR NA STRES

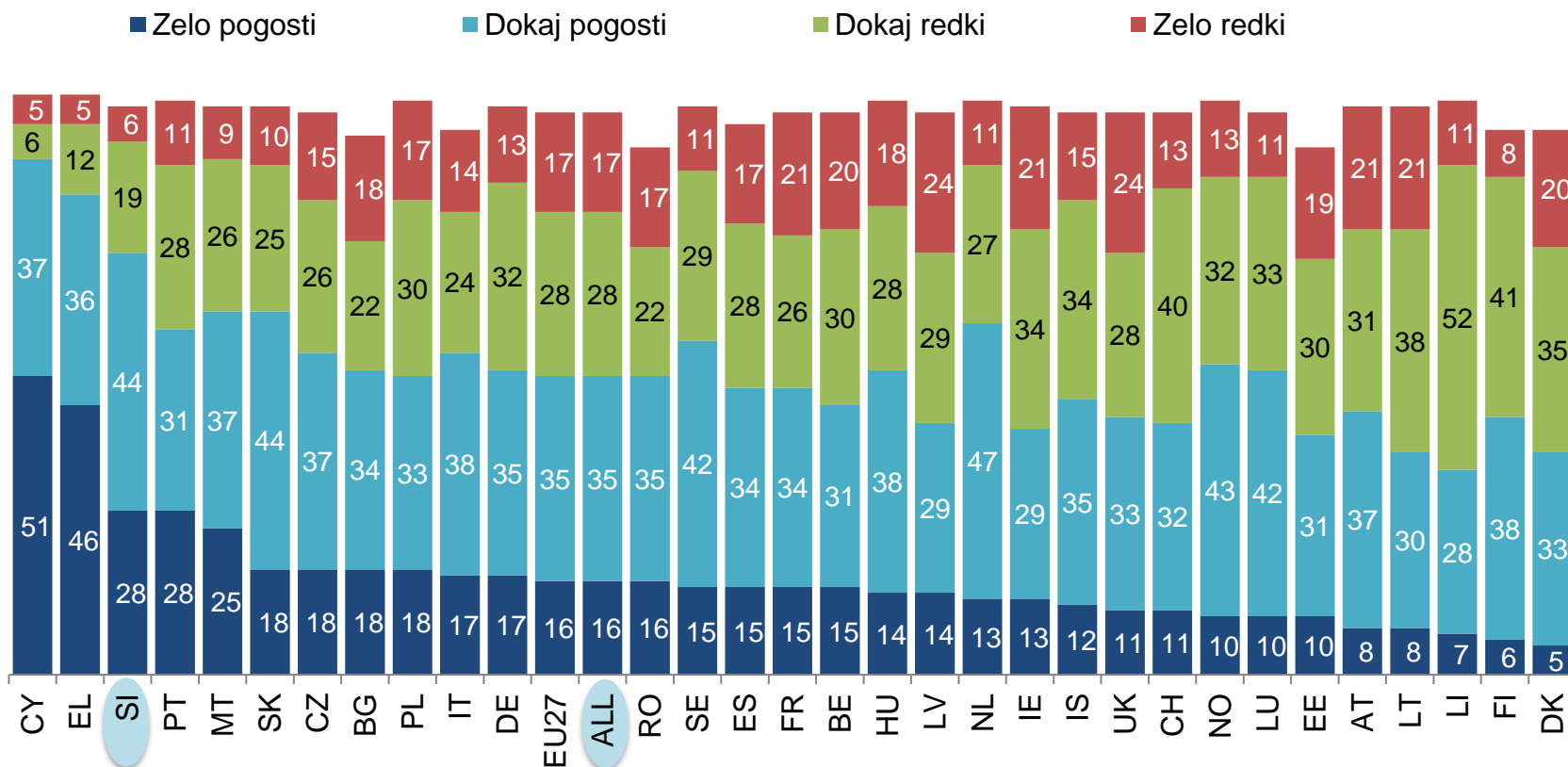
- Aktivacija hipotalamusa
- Povečan nivo adrenalina, noradrenalina in kortizola
- Izostrenje čutov za pridobivanje info iz okolice
- Povečana respiratorna aktivnost
- Povečan srčni utrip
- Povečano potenje (EDR)
- Sproščanje endorfinov s funkcijo zmanjševanja bolečine
- Povečanje mišične napetosti
- Bolečine v prsih
- Znižanje T na površini kože
- Povečanje aritmije
- Težave s požiranjem
- Vročica, tresenje, mrzlica itd.
- Pogostejše uriniranje...

ZNAKI STRESA

Fiziološki znaki	Doživljajski znaki	Vedenjski znaki
glavoboli	živčnost	pretirano kritiziranje drugih
slabost, omotičnost	prisotnost negativnih misli	zmanjšana spolna sla
bolečine v prsih ali pri srcu	vznemirjenost, razdraženost	težave z govorjenjem
bolečine v spodnjem delu hrbta	pomanjkanje energije	pomanjkanje interesa
povečano znojenje	depresivnost	motnje spanja
hitro bitje srca	občutje ujetosti, prizadetosti	povečan ali zmanjšan apetit
zadihanost	izbruhi jeze, nerazumljenost	težave pri odločanju
bolečine v želodcu	otožnost	izogibanje družbi
slabotnost	neprestan strah	
pospešena presnova	znižano samospoštovanje	
prebavne motnje	občutki manjvrednosti	
	sumničavost	
	brezup glede prihodnosti	
	težave s koncentracijo	

Primeri stresa v zvezi z delom

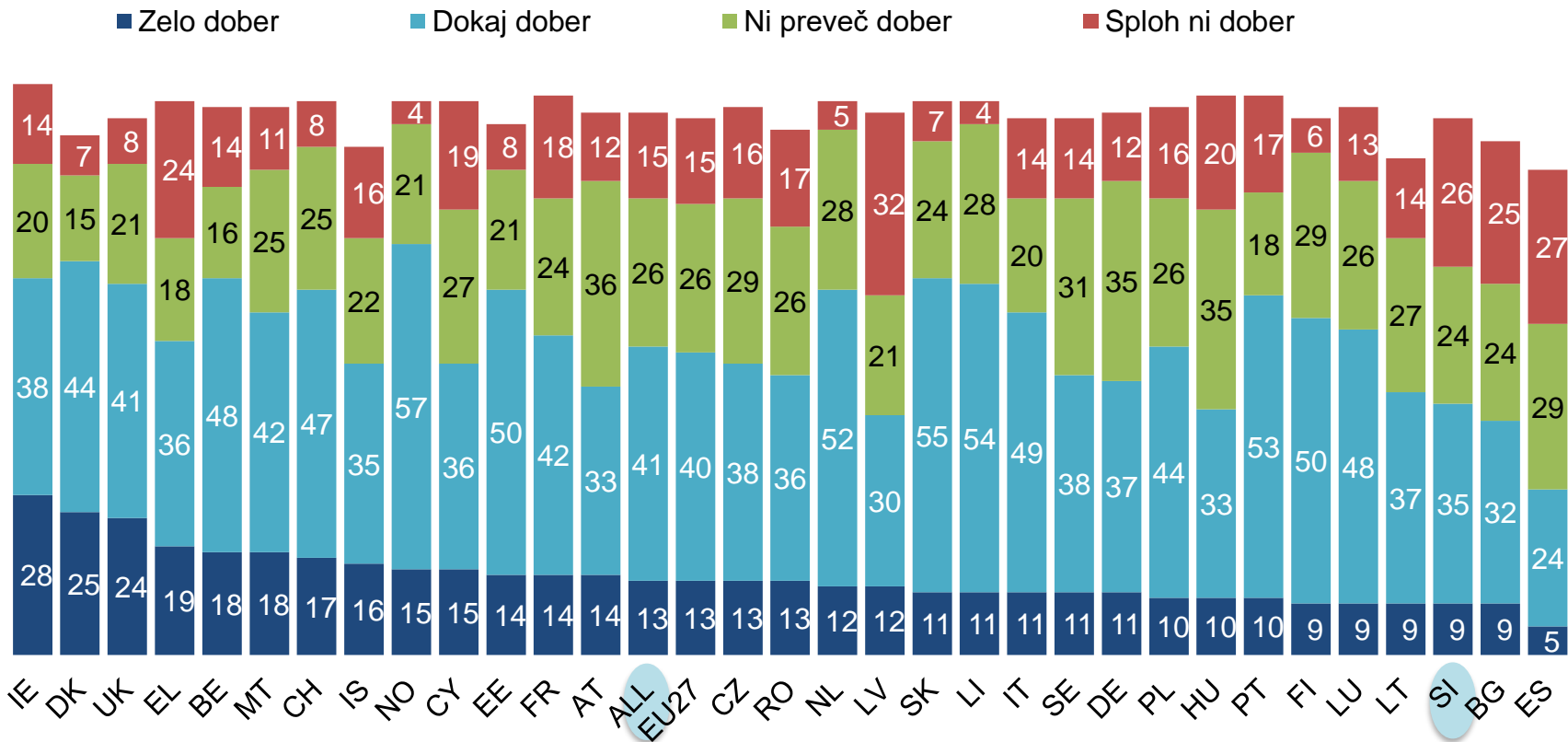
Kako pogosti so, če sploh obstajajo, primeri stresa v zvezi z delom? (%)

Razlika do 100 % zaradi izvetja Ne vem in Noben; **Populacija:** Zaposleni, stari 18+

Obravnavanje primerov stresa v zvezi z delom

Kakšen je po vašem mnenju nadzor nad stresnimi situacijami na vašem delovnem mestu?
(%)

Razlika do 100 % zaradi izuzetja Ne vem; **Populacija:** Zaposleni, stari 18+

► Si lahko predstavljate, da bi delali vaše delo pri 60 (%)? (Eurofound, 2012)

		2000	2005	2010
Slovenija	Pod 30	37,0	27,9	19,4
	30 do 49	26,2	33,1	22,4
	50+	33,1	43,4	39,6
	Skupaj	29,9	33,7	25,6

► Delavci, ki mislijo, da bodo lahko isto delo opravljali pri 60 letih (%) (Eurofound, 2012)

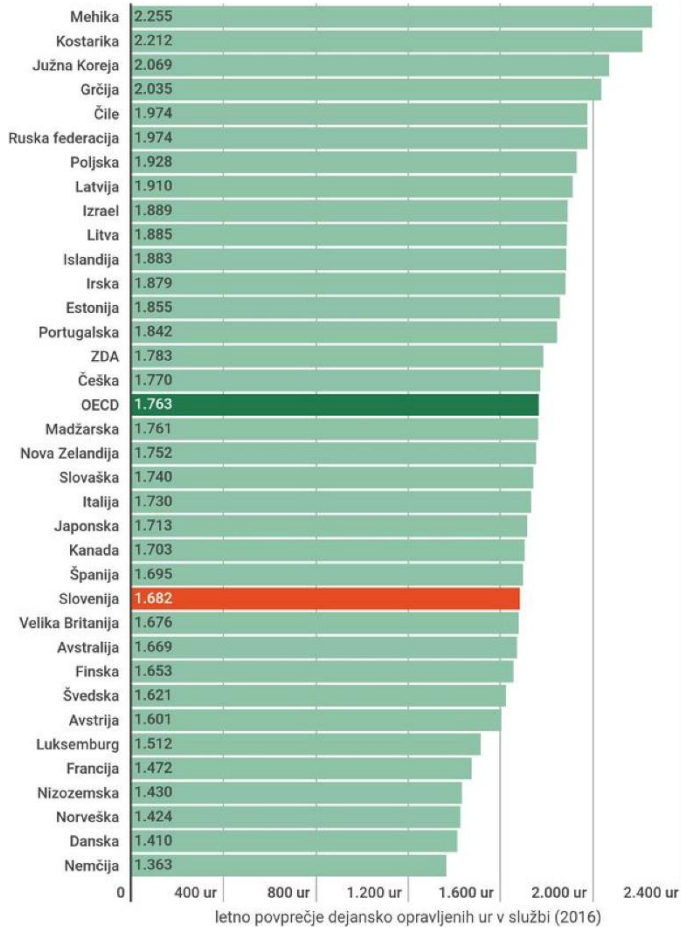
	Slovenija	EU 27
Moški	28,9	59,0
Ženske	21,5	58,3
Skupaj	25,6	58,7

- Nemčija in skandinavske dežele: nad 70 % si predstavlja
- Slovenija **krepro zadnja**

Države, kjer zaposleni največ delajo

Letno povprečje opravljenih ur v službi na zaposlenega v letu 2016.

Države, kjer zaposleni delajo največ

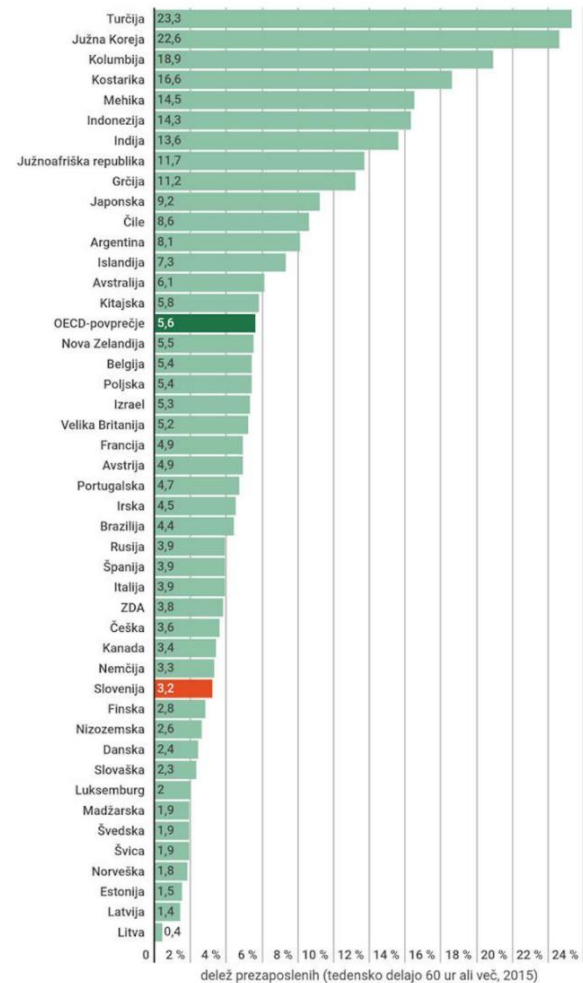
- ▶ *Slovinci delamo malo...*
- ▶ *Povprečno je zaposleni v Sloveniji letno opravil 4,6 odstotka manj delovnih ur od povprečja na zaposlenega v OECD.*

Delež zaposlenih, ki tedensko dela 60 ur ali več

- ▶ Slovenci smo podpovprečno pridni. Delež takih je skoraj enkrat nižji od povprečja OECD.

Delež zaposlenih, ki tedensko delajo 60 ur ali več

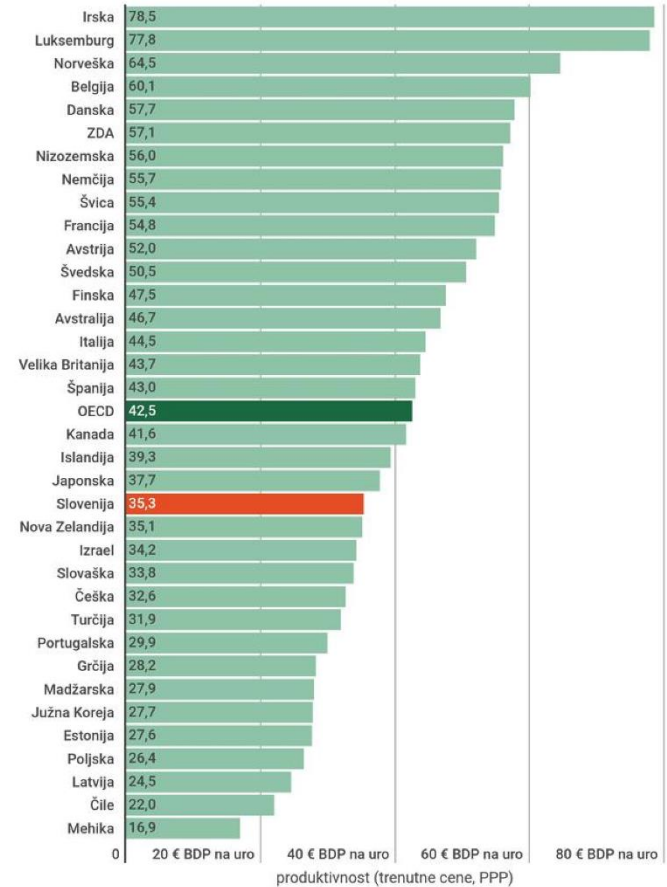
Produktivnost

- Po podatkih OECD je povprečen delavec v Sloveniji poleg tega, da opravi manj ur, tudi manj produktiven od povprečja OECD.

Produktivnost

2016.

Absentizem in stres

- **Absentizem** : 4,1 % 2013, 2014 =4.0 %, dvig od 2014, 2019 4.9 %, 2021 5,0 %, 2022 5,9 %.
- SLO **11,5 Delovnih dni (2014)**, average OECD **9 DD**.
- 2020 **17,9 DD**
- 2021 **19 DD**
- 2022 **21,6 DD (5,9 % ABS.)**
- Vsako leto večja razlika v odnosu na OECD.

- Starejši zaposleni **SLO 20 DD**, OECD **8 DD (2013)**.
- Leto 2023 skupaj Slovenija **21,9 DD**

- Problem bivše socialistčne države!

VEČINOMA NISMO TAKO DOBRI DELAVCI KOT MISLIMO, DA SMO

ZNAČILNOSTI STRESA

- Eustres in distres
- Stresna toleranca
- Retikularna formacija
- A in B tip osebnosti
- Stres kot problem ali izziv

IDENTIFIKACIJA STRESA

- *LESTVICA STRESNIH DOGODKOV (HOLMES, RAHE)*

SMRT SOPROGA – 100

URADNA LOČITEV – 73

KONEC POMEMBNEGA RAZMERJA – 65

POROKA – 50

IZGUBA DELOVNEGA MESTA – 47

SPRAVA PARTNERJEV – 45

UPOKOJITEV – 45

SMRT DOBREGA PRIJATELJA – 37

SPREMEMBA DELOVNEGA MESTA – 36

TEŽAVE Z DRUŽINSKIMI ČLANI – 29

IZREDEN OSEBNI DOSEŽEK – 28

SELITEV – 20

POČITNICE – 13

MANJŠE KRŠITVE ZAKONA – 11

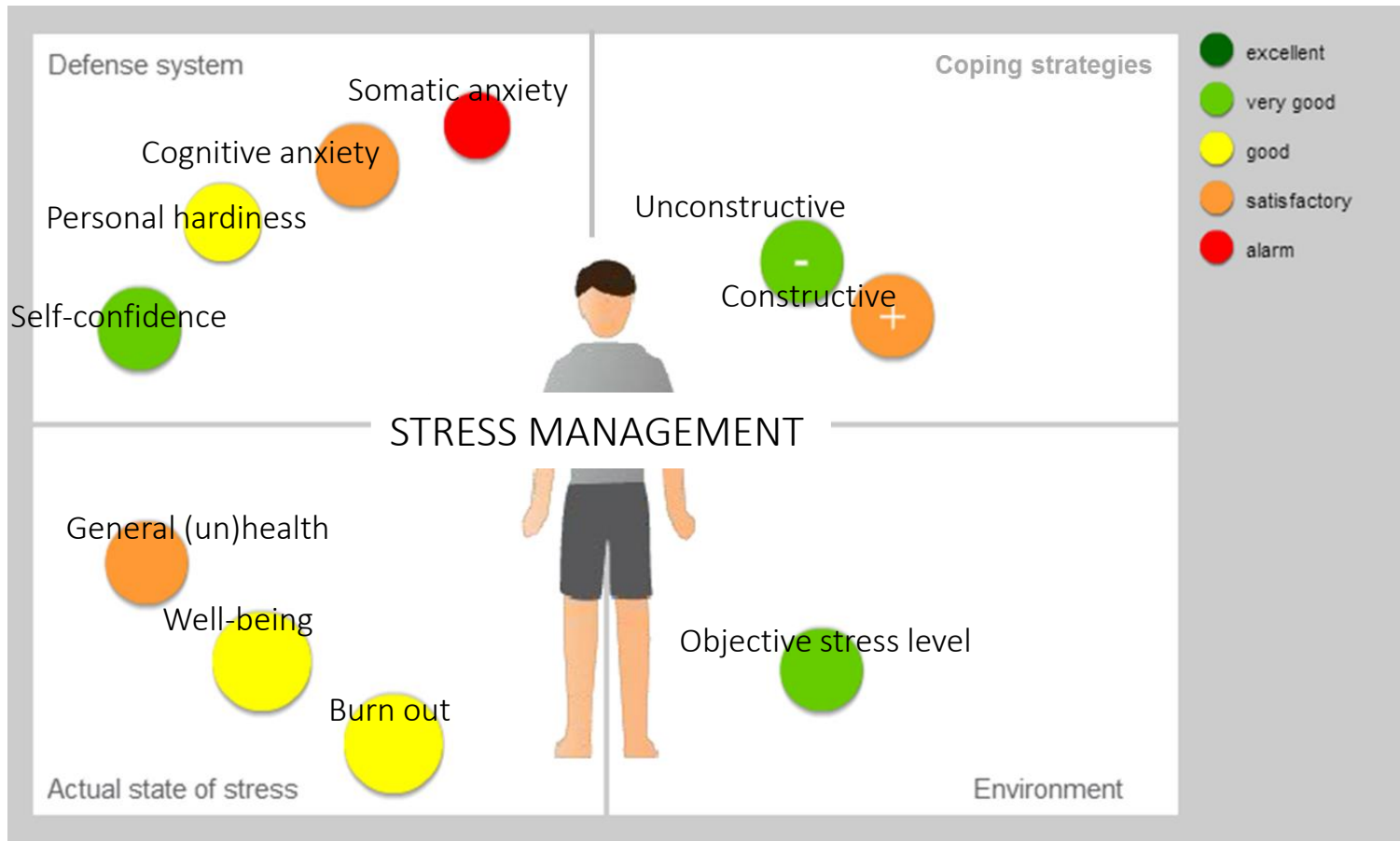
WHAT MATTERS MOST
IS HOW YOU SEE YOURSELF.

- ČLOVEKOVA SAMOPODOBA NI SAMO ODSEV SAMEGA SEBE V ZRCALU, PAČ PA KAR ZAVEST O SEBI.

KAJ VPLIVA NA STRESNI ODGOVOR

- Odnos med stanjem stresa, osebnimi značilnostmi obvladovanja stresa, strategijami za soočanje s stresom ter stresorji iz okolja.

**KONCEPT SELF-MANAGEMENTA
SAMOKONTROLA – RAZVOJ
SAMOREGULACIJSKIH SPRETNOSTI**

Kako lahko upravljamo s stresom?

(stres management)

→ SPREMINJANJE/ STRUKTURIRANJE
OKOLJA

→ NADZOROVANJE STOPNJE AKTIVACIJE

→ SPREMINJANJE NEGATIVNIH MISLI

→ REDNA TELESNA AKTIVNOST

→ RAZVOJ STRESNE TOLERANCE

SPREMINJANJE ALI STRUKTURIRANJE OKOLJA

- Strukturiranje okolja
- Priprava plana/ načrta
- Upravljanje s časom
- TO DO list
- Proaktivno soočanje: predvidevanje možnih stresorjev in se na njih čim bolj pripraviti.

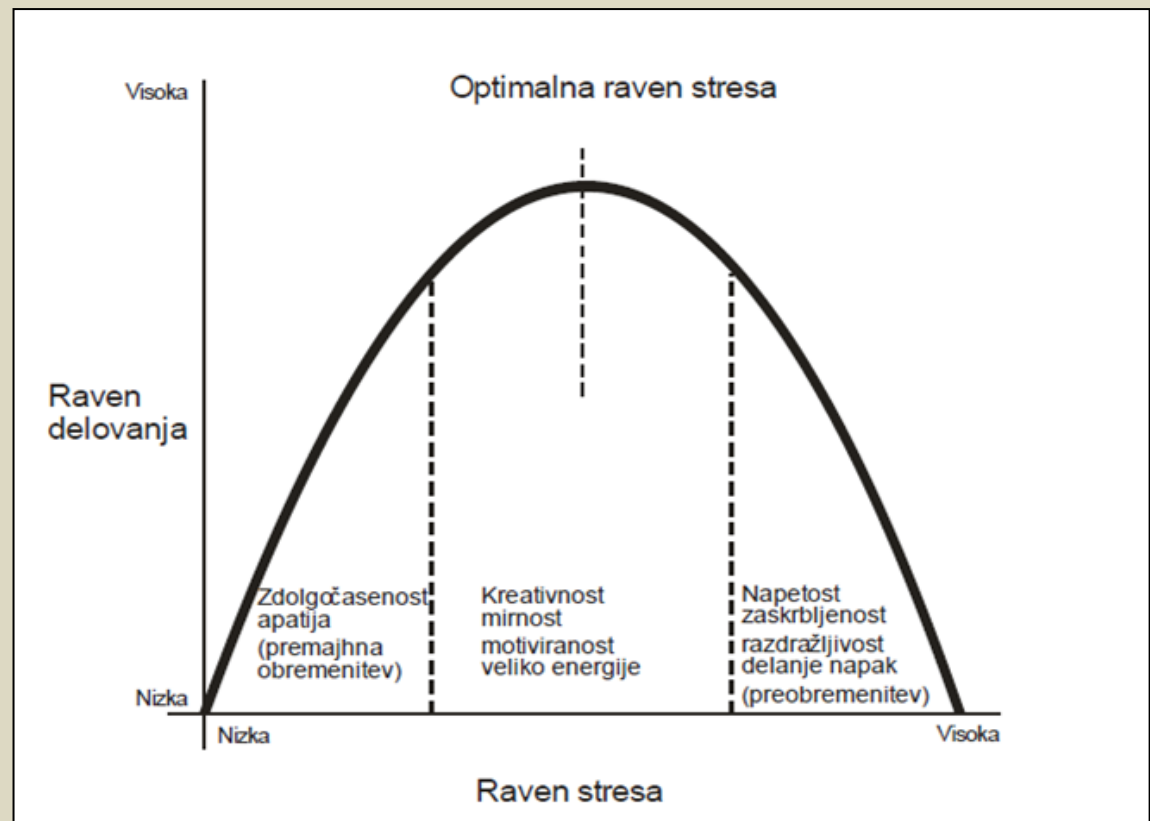

TEHNIKE SPROŠČANJA

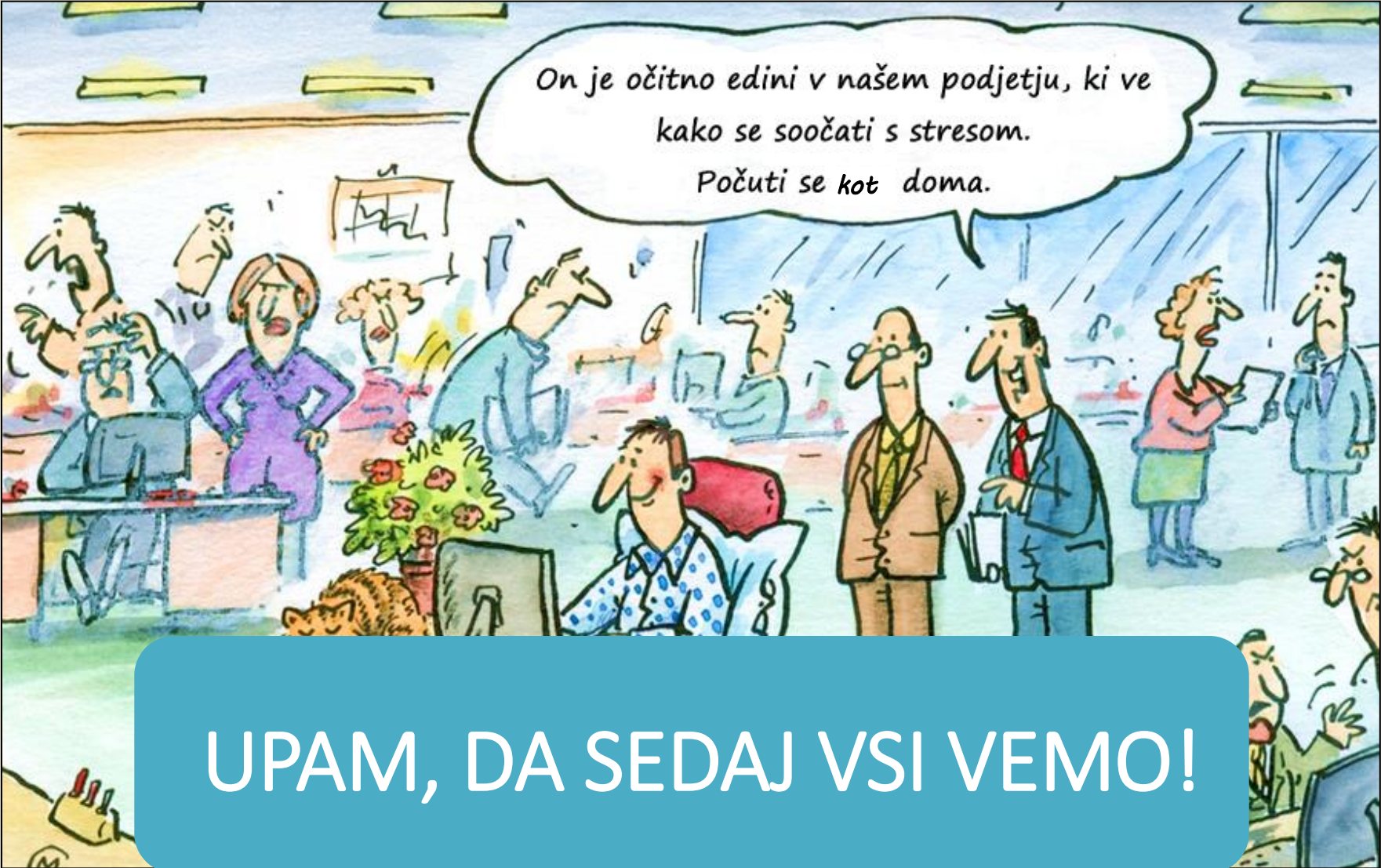
- Avtogeni trening
- Progresivna mišična relaksacija
- Hipnoza
- Dihalne vaje
- Biofeedback metoda
- Sistematična desenzitizacija
- Meditacija/ joga
- Ne pozabite na stvari, ki jih radi delate
- Kvaliteten spanec

ŽIVLJENJE BREZ STRESA?

- Si ga res želimo?
- Si ga sploh predstavljamo?

Zato, raje se naučimo v stresu reagirati in ga nadzorovati.

A cartoon illustration of a busy office. In the center, a man in a blue shirt and tie is speaking to a group of people. A large speech bubble above him contains the text. The office is filled with various people: a man in a purple suit, a woman in a pink dress, a man in a blue suit, a woman in a red top, and a man in a brown suit. There are desks, a potted plant, and a window in the background.

On je očitno edini v našem podjetju, ki ve
kako se soočati s stresom.
Počuti se kot doma.

UPAM, DA SEDAJ VSI VEMO!